

ПЕРЕЙМЕНУВАННЯ ВУЛИЦЬ У ТЕРНОПОЛІ

Нещодавно у Тернополі, як і у інших населених пунктах по всій Україні, місцеві депутати прийняли рішення про перейменування вулиць, що містили російське або радянське походження. Причиною цьому стала нова всеукраїнська хвиля зміни топонімів після початку повномасштабного збройного вторгнення Російської Федерації на територію України.

Хоча зараз активно змінюють назви, ця процедура не є для українців новою. Вперше про неї почали говорити і, найголовніше, діяти у 2014 році після Революції Гідності. У зв'язку з окупацією Автономної республіки Крим і початком антитерористичної операції на території Донецької та Луганської областей Верховна рада України ухвалила закон, згідно з яким міські і сільські голови протягом трьох місяців мали змінити назви усіх об'єктів топоніміки населених пунктів, назви яких містять у собі символіку комуністичного тоталітарного режиму [2]. Українці підтримали цей законопроект по-різному. Значна частина населення взагалі була обурена і не бачила у ньому ніякої необхідності. Проте у 2022 році декомунізації набув більшого розмаху і перетворився на дерусифікацію [4]. Жителі міст, сіл і містечок по всій Україні виявили сильне бажання розпрощатися із всім, що може нагадувати їм про агресора. До процесу дерусифікації підключили представників місцевого самоврядування, а також істориків та філологів, чиім завданням є підібрати оптимальні нові назви, які зможуть сповна відобразити сутність, культуру і представників українського народу. І хоча у більшості випадках ці рішення приймають виважено, а представники місцевих комісій ретельно обґрунтовують свій вибір, досі залишається багато людей, які заперечують необхідність процесу дерусифікації або є незадоволеними новими назвами, виправдовуючи свою необізнаність банальною незручністю або відсутністю особистого симпатизування звучанню. До прикладу, конфлікт, який трапився недавно у селищі Красне, що на Львівщині. Головними учасниками суперечки виступили жителі селища та відома українська авторка, філологиня, видавчиня та блогерка Юлія Сливка, яка змогла добитися перейменування однієї із вулиць. Вона наполягала на назві, що буде пов'язана з іменем визначного українського мовознавця-лексикографа Памва Беринди [1], проте жителі відмовлялися від цієї назви, адже вона для них незвична і закладна. На жаль, подібні ситуації повторюються по всій країні, зокрема і у Тернополі. Після оприлюднення результатів обговорення на позачерговій сесії міської ради думки містян дещо розійшлися. Окрім задоволених жителів міста, знайшлися і ті, які висловлюють своє невдоволення тим, що це є незручно запам'ятати нові назви. Ба більше, все частіше на просторах інтернету, у різних соцмережах, точаться суперечки, де провідною думкою є та, що перейменування вулиць та інших топонімів є результатом так званого тренду, за яким намагається слідувати місцева влада. Проте, якщо зануритися трохи глибше усе стає зрозумілим і логічним.

Кільком вулицям у Тернополі повернули історичну назву [3], як от вулицю Танцорова тепер називають Старий поділ, а вулиця Живова стала Торговиця. Справа у тому, що Поділ – це історична місцевість у середмісті Тернополя. Старовинний Поділ – південно-західна низинна частина старого міста, що прилягала до надсеретянських боліт (нині тут гідропарк «Топільче», який, до речі уже «Сопільче»), тягнулася долом на південь від Надставної церкви [7]. Сучасна вулиця Торговиця у XVIII—XIX століттях входила до складу історичної місцевості Тернопільського Подолу. Саме тут проживало переважно єврейське населення міста, яке торгувало, займалося ремісництвом, давало гроші в кредит, навчалося і розважалося [6]. До того ж, на цьому місці зараз знаходиться міський ринок. Тому цілком справедливо повернути цим вулицям їхні справжні назви. Цікавою є й історія назву парку «Сопільче». Стара назва парку походить від давньоруського топ - що означає болота. Проте у першій писемній згадці про місто 1540-го року цю місцевість називають саме «Сопільче» [8].

Інші вулиці називали іменами видатних українських і власне тернопільських діячів. Дарія Віконська, наприклад, була письменницею родом із села Шляхтинці поблизу Тернополя. Її вважають феноменальним явищем української культури [9]. А Ілярій Брикович – був видатним українським педагогом і літератором, більше відомим за псевдонімом Осип Подільський [5]. На нашу думку, ці люди варті, аби пам'ятали про них змогла залишитися і в назвах вулиць.

Також важливою причиною зміни деяких назв стало їхнє неправильне написання. Враховуючи пропозиції філологів, істориків та краєзнавців, внесено також технічні зміни у діючі назви вулиць Тернополя: вулицю Є.Гріга читати як вулицю Едварда Гріга (повернення нашої української Г, яку радянська влада так хотіла викоринити, зокрема і у транслітерації); вулицю Об'їзна читати як вулицю Об'їзна (відбувається спрощення приголосних); вулицю Монюшко читати як вулицю Станіслава Монюшка (адже в українській мові імена і прізвища відмінюються); вулицю Братів Гжицьких читати як вулицю Братів Гжицьких (знову ж повернення Г); вулицю І. Репина читати як вулицю Іллі Репіна (згідно з правилами транслітерації імен іншомовного походження за новим правописом).

Отже, необхідно поширювати інформацію про історію рідного краю, його діячів, пізнавати і вибудовувати повноцінні уявлення про рідний край.

ЛІТЕРАТУРА

1. Беринда Памво. Енциклопедія «Наукове товариство імені Шевченка». URL: http://encyclopedia.com.ua/search_articles.php?id=239 (дата звернення: 11.11.2022).
2. ІПС ЛІГА:ЗАКОН - система пошуку, аналізу та моніторингу нормативно-правової бази. <https://ips.ligazakon.net/document/T150317?an=1> (дата звернення: 11.11.2022).
3. Старий Поділ, Захисників України, Гузара та Мешковського, - у Тернополі перейменували 13-ть вулиць. ternopilcity.gov.ua. URL: <https://ternopilcity.gov.ua/news/60709.html> (дата звернення: 11.11.2022).
4. Українська правда _Життя. (Не)лагідна дерусифікація: що відбувається з перейменуваннями вулиць у Києві. Українська правда _Життя. URL: <https://life.pravda.com.ua/society/2022/05/25/248786/> (дата звернення: 11.11.2022).
5. Учасники проєктів Вікімедіа. Брикович Ілярій Матвійович – Вікіпедія.
6. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Брикович_Ілярій_Матвійович (дата звернення: 11.11.2022).
7. Учасники проєктів Вікімедіа. Вулиця Торговиця (Тернопіль) – Вікіпедія. Вікіпедія. URL: [https://uk.wikipedia.org/wiki/Вулиця_Торговиця_\(Тернопіль\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/Вулиця_Торговиця_(Тернопіль)) (дата звернення: 11.11.2022).
8. Учасники проєктів Вікімедіа. Поділ (Тернопіль) – Вікіпедія. Вікіпедія. URL: [https://uk.wikipedia.org/wiki/Поділ_\(Тернопіль\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/Поділ_(Тернопіль)) (дата звернення: 11.11.2022).
9. Чому парк Топільче у Тернополі став парком Сопільче?. ternopilcity.gov.ua. URL: <https://ternopilcity.gov.ua/news/60788.html> (дата звернення: 11.11.2022).
10. Iryna Farion. Дарія Віконська – феноменальне явище української культури. 2020. YouTube. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=yE5gGFhTTRI> (дата звернення: 11.11.2022).

Перчишин Анастасія

Науковий керівник – доц. Наливайко Марія

СУРЖИК ЯК ПОРУШЕННЯ МОВНИХ НОРМ

Уже досить довго існує проблема мовної культури, а у світлі сьгоднішніх подій вона набула ще більшої виразності. Наше мовлення має відповідати загальноприйнятим нормам. Певною мірою можна сказати, що те, як ми говоримо і за допомогою яких засобів мовлення виражаємо нашу думку, – це візитівка, що вказує на рівень освіченості, культури не лише окремого індивіда, а також і суспільства. Тому цілком природно, що кожен народ прагне вдосконалити та зберегти свою мову від суржика.

Як відомо, суржик – елемент двох або кількох мов, об'єднаних штучно, без додержання норм літературної мови; нечиста мова. Сам термін запозичений із сільськогосподарської лексики й означає суміш зерна пшениці й жита, ячменю й вівса і т.ін. [4]. Значна частина України говорить жакливою мішаниною української та російської (подекуди англійської) мов. Масштаби цієї мовної катастрофи давно переросли в загальнонаціональну проблему.

На жаль, наші реалії такі, що чисту, правильну українську мову ми чуємо з уст учених-філологів, письменників, частково на телебаченні чи радіо.

Найвагоміші причини – історична та політична. Цілком логічно, що після декількох століть бездержавності та намагань стерти з пам'яті людства культуру нашого народу, сфера застосування української мови значно звузилася. Велике прагнення загарбників зберегти владу на захопленій території посилювало фальсифікації, заборони та репресії. Нам намагалися довести, що такої мови як українська немає і ніколи не було [1]. Якщо ж говорити про українсько-